

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠESTNÁSŤ STRANÁCH

Predplatná cena :	Zodpovedný redaktor :	Redakcia a vydavateľstvo :
Na celý rok --- 4 koruny --- hal.	Dr. ALEXANDER ERNSZT,	Budapest, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám.
Na pol roka --- 2 " --- "	páp. komorník, kraj. vyslanec.	sem sa majú posielat' predplatky, jako dopisy do novin
Na štvrt roka --- 1 " 20 "	Majiteľ a vydavateľ :	ohlášky a náhodné reklamácie. Cena jedného 4 stĺpcového
<i>Jednotlivé číslo 8 hal.</i>	JAN MOLNÁR.	malého riadku je 20 hl. Rukopisy sa naspak nedávajú.

Drahota.

Naši liberálni páni nerozumejú sa hospodárskej politike. O tomto škoda by nám bolo ďalšie rozprávať; myslíme, že dostatočne sme posvietili v úvodníku minulého čísla našich noviniek na nešťastnú *nepolitiku* hospodársku vašich liberálnych ablegátov. V našej krajine vládá nezaoberala sa nikdy s politikou hospodárskou. A v takejto krajine potom aj tá najmenšia neúroda narobí veľa zmatku. Nerozumní, nezkusení správcovia takejto krajiny sú úplne nepripravení voči nehodám poľnohospodárstva a z jejich viny upadne celé obyvateľstvo do nesnáz veľkých. Nastáva starosť všeobecná, neistota, nespokojnosť, drahota, klamstvo úžerníckych priekupcov, ba i hlad.

Všetko toto — z múdrosti pánov liberálov — hrozí teraz i krajine našej.

A nemuselo by to tak byť. Ani zďaleka.

Veď čo sa stalo? Zbožia, zrna urodilo sa v krajine nie o celú piatu čiastku menej, ako roku minulého. Za to však má zbožie ceny značne vyššie a jakosť, výdatnosť jeho je dobrá. Na úrode ovocia neutrpela krajina, ba stojí s tohto ohľadu lepšie, než vlni. Hlavný základ teda nášeho roľníctva by nebol narušený. — Ale na krme trpíme ujmu veľkú, snáď i päťdesiat percentovú. A tejto nehode nechcú liberáli porozumeť. Darební sú nahliadnúť tieto dvojce pravdy: 1. že nedostatok krme môže zapríčiniť hrozitánske ztraty celej krajiny, a po 2. že toto nebezpečenstvo odstrániť mohla by vláda bez voľajakého mimoriadneho namáhania a presilenia sa.

Že nedostatok krme akým nešťastím hrozí krajine celej, o tom, žiaľ Bohu, poučujú nás i

doterajšie smutné zkušenosti. Nastala a vzráha sa čo deň, to viac, všeobecná drahota. Nieto krme kosenej, niet zemiakov a kukurice — tieto články zdražely najprv. A zdražela masť a slanina: bo niet krme pre ošípané. Zdraželo mlieko: niet krme pre dojnú kravu. Ale zdražela i múka, zeleniny tiež mimoriadne a všetko, všetko, preto, lebo zpotreba tých vecí sa nedá odložiť a úžernícki, priekupci túto okolnosť využítujú pre svoje nenasýtné vrecká. Sliedí, obehuje po dedinách čeliadka židovská a skupuje čo len môže. Lacno i drahšie; veď to potom za duplovanú cenu istotne odpredá. Šikovní kšeftári židovskí nikdy nemali ešte takej žatvy, aká sa im ponúka teraz. Krome obyčajných kšeftov svojich robia si teraz mimoriadne a veru zlaté pre nich kšefty.

Z chudobnejších stolíc Hornouhorska idú také chýry, že úbohý ľud predáva si lichvičku od poli zadarmo. Cena statku klesla na tých stranách o 70 percentov. Niet krme a niet možnosti si ju za peniaze kúpiť. A tak to bude dnes-zajtra po celej krajine. Kam-že to tak zajdeme a kolkú nesmiernu ztratu s tým utrpíme? Veď má-li ztratit sa na každom odtalafárenom hoviadku sopár desiatok: kolko to millionov ztraty učini spolu medzi ubohými roľníkmi?

A za touto ztratou nasledovať bude druhá, nie menšia, na hospodárstvach. Hospodárstvo bez dobytku má žily podrezané. Trpí na nedostatočné obrábanie a ešte väčšmi pre ujmu trusu. Trpí aj na nedostatok dobrej živnosti pre domácnosť; veď kde hospodár nútený je odmárniť sebe potrebnú kravičku, tam to vyzerá smutno.

Máme tedy zaiste strašné výhľady pred sebou, ale liberálnych pánov za to hlava nebolí. Porobili

oni síce aké-také poriadky; no oproti tolkej biede sú tie poriadky ich akoby len na posmech. Vy-dali zákaz na vývoz krmu, dovolili statky pásť v lesoch a umožnili, aby sa krm po železnicach lacnejšie dopravoval: to je všetko. Nech si ale dopravuje krm taký chudobný roľník, keď peňazi nemá. Táto teda výhoda bude dobrá pre bohatých pánov ktorí majú, alebo obstaráť si môžu peniaze potrebné, ale zúbožený roľníček, nemajúc groša, nútený bude predať svoju lichvičku na výživu a na porciu. Či by tomu liberáli nemohli odpomôcť? Horký-že nie! Však roľníctvu za 30 rokov nedali temer ani groša, nuž teraz by bolo ich povinnosťou dať *sedliakom pôžičku bez úrokov*, asíce tolko, aby sa každý zásobil mohol potrebným krmom. A nielen to. Liberálna vláda má železnice, telegrafy, zprávodajcov: nech sa postaríe teda o presný dopis toho, kde koľko urodilo sa krmu a iných hospodárskych plodín. Tak by zvedela, kde jesto týchto vecí nazbyt a napredaj. A nemala by nechať, aby len židia skupovali plodiny tie pre úžernický kšeft, lež sama vláda mala by skupovať všetko, a núdnym hospodárom prepustiť potom naskupovaný krm *bez všetkého zisku*.

K tomuto nebolo by treba žiadneho zázračného rozumu, len kapitálu. A keď liberálna vláda vie strašné milliony vyhadzovať na vojsko a na rozličné investície (s ktorými by sa mohlo pekne čakať za pár rokov); a keď má v berných úradoch peniaze, mohla by bez všetkej fažkosti prepustiť pre hospodárov potrebný kapitál a oratovala by hospodárom tak prepotrebnú lichvičku, znemožnila by kšeftovanie úžerníkov a pozbavila by všetkých nás — aspoň z čiastky — neslýchanej drahoty.

Prečo ale naši vládni páni nechcú takto výdatnejšie a úspešnejšie prikročiť k ratovaniu našich roľníkov, keď by im to dost snadno padlo? Preto, že sú *liberálni*. Čo-že si myslíme, keby vláda sama vzala do ruky nakupovanie a rozpredávanie krmu: ako by kšeftovali potom židáci? A liberáli veru nebudú kazíť kšefty židov. Oni dobre vedia, že drahotu tú my ako-tak znesieme, teda sa o sedliaka nestarajú. Tým menej starajú sa, lebo vedia, že z tej drahoty a z našej núdzi aspoň tí židáci budú výborne fažiť.

Nedostatok krmu trpia hospodári aj v iných krajinách. Ale v tých si vedia pomôcť. Vlády

upozornily obce, okresy (stolice) gazdovské družstvá i peňažné ústavy na to, aby pre roľníkov spoločne kupovali krm a im ho bez zisku, len za kúpnu cenu predávali; a potrebujú-li peniaze, vlády že im také poskytnú bez úrokov. A vládni úradníci napnutou horlivosťou napomáhajú všade to spoločné nakupovanie, odvážanie krmu a kde treba zaobstarávajú bezúrokové pôžičky pre hospodárov od svojich vlád. — U nás? Slúžnovci a iní úradní páni vedia len kortešovať, násilníčiť, pokuty za nič pre nič vymeriavať, teremtetovať dobre sedliakovi a do chrapúňov mu nadávať. Tak robia, lebo sú liberálni. Kde-že by tí vedeli ľudu pomáhať!

Nuž pre tú nešťastnú darebnosť hospodárskej politiky liberálov musí byť u nás drahota a bieda.

POLITICKÉ CHÝRY.

Gróf Stefan Tisza čestným notáriušom.

O nedlho bude mať «Krajinský Spolok Notárov» sjazd v Budapešti. Na sjazde tomto budú páni notári pojednávať o všeličom: o služobnom poriadku notárov, o matrikárstve atď. Na prietras pridu tiež rozličné návrhy. Medzi týmito návrhmi je tam aj návrh notárov z Biharu, aby si spolok vyvolil pána ministra Tiszu za čestného člena, čili za čestného notáriuša. Mohli by si zvoliť aj za čestného pisára voľakoho. Nuž ale čo je česť, to je česť. Pán Tisza tej česti sa zaiste poteší. Veď mu je to tolko, ako prisaha vernosti notárskej. A táto býva platná nadovšetko pri voľbách a kortešačkách. Hľa, aký je múdry štátnik pán Tisza: povýšil notárom platy, a oni mu povýšili česť a budú sa usilovať povýšiť mu aj počet liberálnych ablegátov. Lebo za vládu kortešovať aj tak vždy museli, no a teraz bude hlava vlády aj jejich čestným tatičkom, to budú musieť teda za pána čestného notáriušových kandidátov ešte horlivejšie kortešovať. Mnohí páni notári budú sa nazdávať, že v záujme svojho čestného kollegu kortešovať akokoľvek aj nečestne, to že bude slúžiť k ešte väčšiemu povýšeniu česti a dôchodkov notárskych.

Tisza je dobrý politik: na jeden úder padne mu do lóna česť mimoriadna, a získal si pri tom aj regiment na všetko súcích kortešov.

Návrh zákona o kartelloch.

Čo je to kartell? Kartell je záväzok alebo smluva fabrikantov, ktorí jeden a ten tsťy tovar dorábajú. V ta-

kých kartellových smluvách obyčajne zaväzujú sa spoločne bohatí fabrikanti, že svoj tovar len za spoločne ustálenú cenu budú predávať, alebo že robotníkom len spoločne ustálenú mzdu platia. Smluva táto býva prísna, pod pokutou zaväzujúca.

Načo sú fabrikantom takéto prísne smluvy? Obyčajne na to, aby sa jeden druhého nekazili snížením cien, a aby mohli udržať také ceny tovarom svojim, aké sa im len páčia. S takýmito smluvami múdri kartellisti mohli sdierať obecenstvo a pritom sami mohli bohatnúť až do nekonečna. Na pr. fabrikanti špiritusu, alebo potroleja, buďto cukru jednej krajiny usniesli sa na tom, že cenu svojho tovaru zvýšia všetci o 10 alebo o 20 halierov. Toho sa potom všetci prísne držia a obecenstvo voľky-nevoľky musí im tovar drahý zaplatiť, lebo bez neho byť nemôže. Takto sa dalo potom ľahko zarobiť fabrikantom ohromné peniaze.

Proti takémuto zdieranju ľudu cudzozemskej vlády rad-radom vyniesly obmedzujúce zákony. Konečne aj náš obchodný minister vypracoval návrh zákona proti tým kartellom. V návrhu tom sú aj prísne ustanovenia, ale aj také, ktoré sa previesť nemôžu, alebo so strany fabrikantov ľahkým spôsobom zaobísť dajú.

Návrh ten nový zakladá sa na týchto hlavných pravidlách:

1. Smluva kartellová podrobuje sa zákonom o smluvách.

2. Smluva taká bude platná až vtedy, keď sa predstretne obchodnému ministovi a tento keď ju dá na verejnosť.

3. Jestli by smluva cieľila vydieranie obecenstva, minister zadá proti nej pravotu u súdu, aby bola smluva zničená.

4. Škodu kartellmi stránkam zapríčinenú kartellisti povinní budú vynahradiť.

Chybuje z tohoto návrhu to najväznejšie. Fabrikanti i pri tomto zákone budú sa môcť tajne smluviť, tajnú smluvu zadržáť a obecenstvo vesele zdierať. O smluve ich budú vedieť len oni sami. Mala by byť čo najprísnejšia pokuta vymeraná v návrhu na takých, ktorí tajné kartelly by uzatvárali. — Tiež je zvláštne i to, že proti zlej smluve kartellistov minister bude pravotu dvíhať. Na čo tu zdíhavať pravotu? Sedliak keď čo previnil, bez všetkej pravoty, ba aj bez výsluchu namerajú mu hneď pokutu. A prečo má tu pravotu len obchodný minister zdvíhať. Takto celý osud kartellov a zákona kartellovho bude len v jedných rukách. A čo, keby daktorý obchodný minister bol spriatelnený s kartellistami? Taký veru nebude dvíhať žiadnej pravoty.

Také sú u nás zákony. Každý má tajné dvierce, ktorými sa môže celý zákon pekne obísť.

Rusko-japonská vojna.

Ohromná bitka, strašne krvavý boj začal sa okolo Liaona, ale výsledok tejto bitky sa ešte nedá dopodrobna určiť. Hneď na druhý deň, ako sa táto bitka začala, Rusi mali isté úspechy, podarilo sa im totiž vziať Japoncom

40 diel a zajať dva batalliony. Kuropatkin sám viedol bitku. Japonci 30. augusta, v deň narodenia svojho cisára, robili nápady s energiou, ktorá hraničila už so zúfaním. Nič nedbali ani na najťažšie ztráty. Na východnom fronte päť ráz šli útokom, ale Rusi bajonetmi skvele odbili všetky tieto útoky. Boj artillerie bol strašný, lebo so dvoch strán pracovalo vyše 1000 kanónov. Ruski vojaci bili sa ani ľvi a s podivuhodným oduševnením vrhali sa na nepriateľa. Japonci urobili dva energičné nápady, ktoré Rusi krvave odbili. Generál Samsonov tu zajaľ dva japonské batalliony. Bitka začala sa 31. augusta ráno o 3. hodine; predpoludním o 10. hodine paľba kanónov bola taká, že sa zem triasla. Hlavný bol bol na južnom fronte. Tu hlavnú rollu mala sibírska 9. strelecká divisia. Divisia táto ztratila mnoho ľudí, ale v japonských kolonnách razom povstal veľký zmätok a viac ráz stalo sa, že strieľaly na vlastných vojakov. Príčinou toho bolo, že Rusi viac ráz urobili protinápad a tým vnikli medzi japonské kolony, z ktorých mnoho Japoncov padlo.

V tejto krvavej bitke padlo vojska veľmi mnoho. Ztráty Japoncov boli väčšie, ktorých ostalo na bojišti vyše 30.000. Ale i Rusi mali veľké ztráty, ktoré tiež učinia asi 20.000.

Ale vojna ešte nenie ani s týmto zaklúčená. Ruské vojsko postupuje teraz k Mukdenu, kde snáď bude rozhodná bitka.

Pri Port-Arture, o ktorom už viac ráz rozchyrovaly časopisy, že už dnes-zajtra padne, trvá dobýjanie ďalej, ale ešte vždy nechce padnúť. Francúzsky spisovateľ vojenský vykladá aká pevnosť je Port-Artur. V celku súdi, že na pevnostnej línii brány jest aspoň 220 diel, z ktorých niektoré sú 9—11-palcového kalibru. Pridajúc k tomu 180 diel, postavených na fronte, obrátenom k moru. Spisovateľ tento prichodí k východu, že ani nehľadiac na ostatné obranné prostriedky Port-Artura, podobné pevnosti nie sú z takých, ktoré môžu byť zaujaté útokom. — Japonci už viac ráz urobili útok na Port-Artur, ale vždy boli porazení.

O katolíkoch v Nemecku.

Medzi katolíkami nemeckými a n. pr. uhorskými je hrozitánsky rozdiel. Viera síce je jedna a tá istá tu i tam, ale život verejný a spoločenský katolíkov v Nemecku je celkom iný, nežli u nás. My uhorskí katolíci sme v svojej Marianskej krajine za nič, nemeckí katolíci ale hrajú tam dôležitý, takrečeno prvý zástoj.

Nemeckí katolíci sú veľmi nábožní; nábožnejší sú ako bárs aj slovenskí katolíci, lebo povery, pijanstva, kmínstva, bitkárstva a otrockosti medzi nimi len veľmi málo najdeš. A sú aj vzdelaní. Každý má svoju knižnicu a číta viacero novin. Po dedinách nemeckých nenie ani chýru o židovi. Pálenky vôbec nepijú; v najviacerých hospodách jej vôbec ani nepredávajú. — Sú šťastliví aj ohľadom cirkevného poriadku. Biskupov a iných hodnostárov tam nevymenúva vláda, ale volia si ich kňazi a s čiastky aj svetskí sami. Pre politiku ich neprenasledujú,

ani by sa nedali prenasledovať. Duchovní, páni, remeselníci, sedliaci a robotníci katolícki. to všetko spoludrží.

Minulé dni vydržovali 51. valný sjazd katolícky v meste Regensburgu. Mesto postavilo pre sjazd velikánsky krásny pavillon a mešťania prijali do svojích bytov srdečne došlých hostí. Porady sjazdu trvaly za viac dní. Tu neideme opisovať celý priebeh sjazdu, len daktoré poučné okolnosti o ňom spomenieme.

Na sjazd tento dostavilo sa nižšie i vyššie duchovenstvo velikým počtom. A medzi svetskými tam boli prítomní temer všetci magnáti a učenci nemeckí. Nemecký cisár je Evanjelík, ale aj on počtil na sjazde shromáždzených s pozdravujúcim telegraphom.

kanovník z Rábu. 10. dr. Tibor *Boromisza*, prälát-kanovník z Kaloči. 11. Alexander *Giesswein*, kanovník, podpredseda spolku svätostefanského. 12. dr. Alexander *Ernszt*, páp. komorník, ablegát, sekretár ľudovej strany. 13. Chriptom *Pelikán*, redaktor z Pešti. 14. Mikuláš *Pfeiffer*, bohoslovec z Nitry. 15. A. *Szalánczy*, fabrický robotník z Budína. 17. Elemér *Gyárfás*, jurista.

V Nemecku sú katolícki robotníci veľmi dobre zorganizovaní. Bolo ich tu dvadsattisíc zo všeliakých spolkov katolícko-delníckych. Na ich porade rečnil jeden kanovník, jeden gróf, jeden univerzitný profesor a jeden robotník. (U nás kto sa starie o robotníkov??)

Taktiež výborne zorganizovaní sú aj nemeckí ľudáci.

Čiast uhorských hostov na kat. sjazde v Regensburgu.

Mnoho bolo hostí prítomných aj z cudzozemska. Aj z Uhorska zúčastnili sa sjazdu päťatridsiati hostia, medzi nimi aj gróf Mayláth, horlivý biskup sedmohradský, ktorý s velikým úspechom aj rečnil na sjazde. Jedna menšia spoločnosť uhorských hostí dala sa aj ofotografovať. Obrázok tejto fotografie prinášame v terajšom čísle. Pri dobrom pozorovaní vidieť na jednotlivých postavách toho obrázku aj čierne číslice. Dľa nich udávame vám tu mená patričných ofotografovaných. Číslo 1. (s Iava na rohu) je Anton *Szuszai*, farár z Dobšinej. 2. Ladislav *Markus*, novinár od «Alkotmány»-u. (Medzi 1. a 2. číslom stojí jeden profesor nemecký.) Č. 3. jeden jurista. 4. Benedik *Köntzöl*, sirotský zo Szepsi-Szent-György. 5. dr. Karol *Wiedermann*, profesor z Pešti. 6. Pavel *Ámon*, profesor z Kaloči. 7. Tibor *Révay*, sekretár arcibiskupský z Kaloči. 8. Augustin *Brucker*, farár frašacký. 9. Adolf *Braun*.

Ich spolok menuje sa «Volksverein», ktorý bol tiež vaľne zastúpený. Spolok tento počítuje *štyristotistic členov*. Členovia tohoto spolku platia 1 marku (60 kr.) ročite členovského poplatku. Má svoje malé novinky, ktoré posielajú sa členom zdarma. Vydal spolok 30 letákov v 25 million výtiskoch. Ročite dvetisíc shromáždzení ľudových vydržuje k poučeniu ľudu. Krome toho aj iným spôsobom napomáha svojich členov. Tomuto spolku nutno pripisovať víťazstvo nemeckej strany ľudovej pri voľbách.

Ale viacej už ani nepíšem, lebo mi prichádza ľúto, keď si pomyslim na duševnú biedu nás uhorských katolíkov. Iste sme bojzliví, iste komótni. Snáď málo dôverujeme v Bohu, snáď nedobre modlíme sa.

Hladme všetci, aby sme sa pribrali k mužnému nasledovaniu osvedčených hrdinských katolíkov nemeckých!

E. S.

Upozornenie.

Po viackrátovom upozornení našom, opätovne musíme žiadať našich velactených predplatiteľov, aby pri oznámení premeny bydliska nezapomenuli sdeliť nám aj najposlednejšie miesto prebývania svojho, lebo tým činom umožnia nám spešné a akurátne dopravenie časopisu na patričné miesto, kdežto v páde by toto oznámiť zameškali, expedícia naša nenie vstave poslať časopis na novú adresu patričných.

Administrácia.

BESEDNICA.

Žialospev.

Čierne mračná dymu sa vznášajú
Nad úbohým slovenským krajom,
Plamene sa strašno otáčajú,
Nivočiac vse hrozným úpalom.

Dedinky a mestá zpuštené...
Nad nimi sa tieň smrti chveje —
Tu sirôtky, tu vdovy vzkrúsené
Lkajú bez chleba, nádeje.

Mladí, starí opustia kraj smutný,
Odehádzajú v ďaleké kraje;
Z hospodára stal sa žobrák psotný
Nejeden brat plače i — klaje.

Ach, to hrúza, ach, to strašná bieda!
A pomoc? No tá len u Boha;
Srdec ľudské sa ťažko pribiera,
Kde potrebná by pomoc bola.

Bez prístrešia ostanú, bez chleba...
Bože, Bože, ratuj úbohých!
S nimi plačúc, hľa, prosíme Teba:
Pohorelcov chráň, nasýť svojich.

Dedinský rychtár.

(Dokončenie).

Nastal deň voľby. Nápadné mi bolo, že mi hlavný slúžny ruku podal a dlho sa shováral so mnou, ba pri odchode s úsmevom potlapkal mi plece, pričom povedal: «Ale potom držte sa dobre, Zaraz uvidíme, že kto bude rychtárom».

Počne sa voľba. Kandidovaní sú dvaja, medzi nimi aj ja, ale Valent Melo nie. Nato nastal krik a hrmot. Pod-

napití voličia jeho počali vrieskať. Čo je to za poriadok! My nechceme hofera za rychtára. Dolu so žobrákom! Nech žije Valent Melo! Toho chceme a nie iného! Kriku a vzbure pán farár i robí koniec s tým, že stali na lavicu a skríkli: «Nech tije Števkó Haluza, to je rychtár náš! Ja na toho hlasujem».

«Aj ja! Aj ja!» ohlasovali sa rozumnejší. A keď počítali hlasy, vysvitlo, že s väčšinou 40 hlasov mňa vyvolili za rychtára.

Môžete si pomysleť, akú radosť som mal. Ale som sa aj usiloval byť hodným dôvery. Nerobil som rozdiely. Neublížil som nepriateľom mojim, ba naopak, bol som zdvorilý oproti nim. Tak som získal úctu a dôveru celej obce. Čo za dobré a za potrebné uznám, to prevediem čo by sa čo robilo. Dotedy rečím, prosím a vadím sa, pokiaľ nepopustia. Obyčajne s tým skončia protivníci: «Jak za dobré uznáte to pane rychtár, vykonajte to».

Pane môj, hynulo tu všetko, ale ja zastavil som cestu pustošeniu. Do poriadku doniesol som kostol, školu, faru, slovom všetky obecne staviská, lebo ústavičná reparácia viac koštuje, ako dôkladné obnovenie. Neprestal som naliehať na občanov, zakiaľ nevyzročili stromovú školu a neohradili ju, lebo, pane, ovocie je veľmi cenný dar Boží, a aby zahrady, cesty a celý chotár vysadené boly s dobrými stromami, k tomu je zapotreby školka. Tie pekné stromy, ktoré vidíte tam hľa pred domami, započítal som z malých pokút, a tak sa obrátilo zlé na dobré.

Predtým často bývaly ohne v obci, o pomevác ne-bolo strekáča, občania veľké škody utrpeli skrze požiare. Je pravda, že strekáč a iné k haseniu potrebne veci košujú peniaze, ale keď ich máme, nestojíme bez pomoci, keď má zhoreť dedina Predsa len obránime čo to. Tam sú strekáč, sud s vodou, rebríky, háky a dobre vycvičení hasičia. Je pravda, že zriadenie hasičského sboru nie je mojou zásluhou, ale pána učiteľa, ktorý vycvičil ich, ale aj ja som pomáhal pri práci, a bedlil som, aby hasičia riadne chodili na cvičenie. Nešlo to ľahko, ľudia mnoho šomrali, ale teraz uznajú, že je to potrebné. A akú radosť majú, že hasičia pri hudbe maširujú, a na meno pána farára, učiteľa a hodnejších predstavených obce vyhrávajú. Ale čo je najhlavnejšie, to videli by ste vo sviatok v kostole a na processiach. Tam ukáže naša hasičská banda čo vie.

Pod akou bázňou mňa vychovali rodičia, tak prísne dohľadám na mládež. Beda tomu, ktorý garazdí v kréme a výstúpký robí v dedine. Nesmie chodiť do krémy šuhaj, ktorému neminulo šestnásť rokov, ale ani starší nechodia často, lebo jak sú neporiadni, neminú trestu. Tak som docielil to, že jeden na druhého dáva pozor, a prekazia zvydy a bitky. Od kedy som ja rychtárom, zriedka kedy boly bitky, krádeže a nočné kriky. Každý uzná, že poriadok je základ pokojného života. Aj rodičom sa to páci, že synovia jejich nekorhelujú a netúlajú sa sa v noci po dedine.

Keď som pristihol kramára a krémára, že ukradené ovocie, zbožie, vajcia, kukuricu a iné veci vyčaruje za

páleno, cukriky, stužky a za iné daromnice, ba nahovárajú deti, mládenčov a dievky aby vláčili takýto ukradený tovar: sám som zakročil, aby prekryvači prísne trestaní boli. Pán slúžny veru nespáseval. Odtedy prestalo cháchovanie a s tým aj krádeže, lebo keď nenie prekryvač, zanikne remeslo kmína.

Je pravda, že nič som nepreliadol, ale prísne som dozeral na všetko, nenie div, že nastal nový život u nás. Zprvoti ťažko to šlo, lebo blevatí ľudia, ktorým po vôli bol neporiadok, prekážky robili, ale teraz uznajú, že čo robím, dobre je pre nich. Tých pár nezbedných darobákov, ktorí zostali na semeno, nikto si nepovšíme, oni ale neopovážia sa ani len krknúť. S pomocou Božou tak ďaleko sme prišli, že tunajší občania za haňbu držia opilstvo, krádež, zvydy a pravoty — čo veľmi mnoho u nás znamená, kde bolo toľko násilných oplanov a naničhodníkov.

Len jeden človek je v obci, ktorí so zlým okom hladí na mňa a nenávidí ma: a to je žid krémár. Ale hoc ako klaje na mňa, ja na to nič nedám, lebo prednejšie je aby obec bola šťastlivá, ako on. Lebo kde predstavení robia krémárovi po ruke, tam je koniec toho poriadku, ktorý v obci našej panuje. Veď práve naničhodní predstavení, rychtári, notár, slúžnovci a iní úradníci dali židom vládu a dopomohli im k bohatstvu. No, ja som nenie oplan, ako tí. Kresťan viac je predo mnou ako žid, preto bránim ho. Aj náš žid proboval, ako by ma dostal. Najprv prihovárал sa mi, potom chcel ma podplatiť, a keď som ho zapovrhol, pomlúval ma u slúžneho. Ale na svoju škodu, lebo náš pán slúžny sú spravедlivý človek. Škoda, že málo máme takýchto. Teda židáček nič nemôže docieliť, tým viac ale docielil som ja. Dozerám na jatku, na nápoje a na miery, lebo keď chudobný ľud poriadne plaí, prečo má piť otrovu; prečo má jesť zdochlinu; prečo má sa dať klamať s falošnou mierou? Bedlím aj o zdravie občanov, lebo keď je ľud zdravý, vtedy s chuťou pracuje a bez ťažkosti koná povinnosti občanské. Ale ani nemáme dlžoby a neznáme exekútora. Pred očima pržím jak vnu tornú tak aj vonkajšiu čistotu obce, aby koniec vzal chorobám. Preto často navštevujem domy a kde zbadám nečistotu, veru tam už potom nešanujem ani gazdu, ani gazdinú.»

S počudovaním dával som pozor na každé slovo rychtára. Hľa, jeden sedliak na čo je schopný. Kde sa naučil toľko múdrosti?

«Hja pane» odpovedal on, «do každého človeka sa trochu učnosti. Keď mi čas dopraje, neru neidem do krčmy, ale či am kresťanské knihy a noviny. Veru mnoho musím ďakovať «Kresťanovi». Keď také najdem v ňom, čo je hodno pomšimnúť si, to aj dva razy prečítam a upotrebím k dobrému. Potom však, keď dačo takého najdem, čo nerozumiem, neťaží sa mi ísť k takým, ktorí mi to vysvetlia. Hej, mnoho je hodno čítanie a netreba šanovať vydať pár korún za dobré noviny. To radím aj občanom a tí ma poslúchnu. Radšej vydajú peniaze na knižky a na noviny, ako židovi za tú besnicu, lebo pálené obráti človeka na hovädo, pozbaví ho rozumu, spraví z

neho darebáka a márnokratníka. Verte mi pane, mne sa korhel hnusi. Predtým aj tu ich bolo dosť, ale teraz ich už niet. Že koľko práce ma to stálo, môžete si pomysleť, veď práve o opilstve nechce ľud náš počuť. Nuž a či my Slováci nie sme aj preto biedni a nešťastlívi?

«Pravdu máte pán rychtár.»

Čas ubiehal a ja lúčil som sa s týmto statočným a hodným mužom. Stisol som mu jeho tvrdú ruku a povedal:

«Nech vás Boh požehná so spoluobčanmi vašimi. Hoc by každá obec mala takého rychtára, aký ste vy.»

Ako som neskôr počul, dostal vyznačenie od vrchnosti, a keď ide v čas sviatočný do kostola, pripne si na prsia zlatý krížik. Zaslúžil ho, za jeho príkladné rychtárovanie a poriadny život. Nech mu Boh pomáha.

Láskaví čitatelia «Kresťan»-a!

Hrozným nešťastím navštívil Boh mojich farníkov. 16-ho augusta Kysucké Nové-Mesto — vynímajúc pár domov — na prach zhorelo. Túto katastrofu len ten si zná predstaviť, kto ju, alebo jej následky vlastnými očami videl. Škodu vyše millión zlatých cenia. Farský kostol i do nútra prehorel a prerútil sa tak, že nový sa musí od základu stavať. 320 domov i znútra zhorelo, pod seba pochovajúc 11 ľudí. 1500 ľudí si len život ochránilo a tie šaty, čo na sebe mali pri úteku pred ohňom, ktorý veľký vietor za krátky čas po celom meste rozniesol. Tieto úbohé duše teraz bez prístrešia a chleba ostanú, s nárekom chodia po rumoch alebo po poli, nikde ne-najdúc odpočinku a živnosti. Plakať musím, vidiac zrušované mesto bez obyvateľov. Pred pár dňami ešte bohatí mešťania, teraz so slzami prichodia ku mne kúsok chleba pýtať pre svoje od hladu plačúce deti.

K Vám sa obraciam láskaví čitatelia «Kresťan»-a, ktorých sa ruka Pánova tak hrozne nedotkla, smilujte sa nad nami aspoň Vy spolubratia naši! Nemeskajte nám pomáhať s milodarmi! Vrucna modlitba povďačných duší vyprosí pre Vás milosrdenstvo od milostivého Spasiteľa, však to s Ním budete činiť.

Milodary prosím posielat na «Farský úrad» do Kysucko Nového Mesta.

Koloman Szmid,
dekan-arár.

CHÝRNIK.

Odchod jeho veličenstva z Išli. Jeho veličenstvo už skončil svoj letný odpočinok v Išli. 1. ho septembra odcestoval odtiaľ do Schönbrunnu. Na stanicu odprevala kráľka jeho dcéra arcikňažna Maria Valeria aj so svojimi deťmi.

Kráľovské knieža Jozef v Tatrách Kráľovské knieža Jozef došiel minulý piatok aj so svojou manželkou a dcérou kráľ. kňažnou Alžbetou do Smokovca, kde sa pobaví dlhší čas.

Telesné pozostatky Rákócziho. Z Prešporuku píšu, že na vyzvanie ministra osvety odcestoval krajinský vyslanec a známy historik Koloman Thaly v Prešporuku do Košíc, aby sa zúčastnil na porade, na ktorej ustálili miesto, kde sa má postaviť v košickom dome náhrobok Rákócziho a jeho spoločníkov. Krem ministra osvety a Kolomana Thalyho zúčastní sa na porade aj košický biskup Žigmund Bubic, staviteľia Fridrich Schulek a Viktor Czigler a konečne sochár Alojz Strobl.

Schôdzka panovníkov. Jedny francúzske noviny sdelujú, že nemecký cisár Vilhelm II. síde sa o krátky čas v Kiele s ruským cárom Mikulášom II. Dľa časopisu toto je cárova dávna žiadosť. Ak tento chýr zodpovedá pravde, tak ruský cár vydá sa na cestu do Kielu na jednej admirálskej lodi baltickej flotty.

Dobrodružstvo srbského dediča trónu. Z Belehradu oznamujú, že v kráľovskom konaku udal sa minulý piatok v noci rozčulujúci výjav. Keď chcel totiž dedič trónu ísť do svojej izby, išiel okolo strážnika a chcel mu odobrať zo žartu flintu. Strážnik povedal princovi, aby mu nebantoval flintu, ale dedič trónu rozčuleným tónom rozkázal strážnikovi, aby mu naskutku odovzdal zbraň. Strážiaci vojak na to odvetil, že jeho rozkaz je radšej zomreť, než opustiť svoju flintu. Vtedy sa ho dedič trónu opýtal, že či ho pozná, na čo vojak povedal, že áno, ale žeby svoju flintu nedal ani svojmu kráľovi. Princ chcel mu násilím vyrvať flintu z rúk, ale vojak nepopustil, ba chcel streliť doňho. Na to už dedič trónu sa naľakal a ušiel a rozpovedal prípad kráľovi Petrovi, ktorý si dal predvolať vojaka a hojne ho obdaril. Meno strážiaceho vojaka na druhý deň slávnostne oznámili pred belehradskou posádkou. Volá sa: Dragomir Stojilkovič.

Uhorský vojenský dôstojník v talianskom väzení. Ako z Triestu oznamujú, že v talianskom mestečku Ariago lapili jedného uhorského štábného kapitána, istého Soósa, lebo vraj špehoval. Odovzdali ho trestnému súdu v Termine. Soós bol v turistickej obleku. Našli uňho mapu vidieku a bráni sa tým, že on vyhľadal vidiek jedine preto, aby si ho jako turista opozrel.

Passy. Dľa nariadenia ministra vnútorných záležitostí obyvateľom hlavného a sídelného mesta bude vydávať cestovné passy hlavnomestská polícia. Pokusy začať robiť 15. augusta a ponevác sa za dobré dokázaly, preto passy od teraz bude vydávať polícia. Právo vystavovania cestovných passov v malých a vo veľkých obciach patrí podžupanovi stolice, v mestrách s magistrátom ale hlavnému policajnému kapitánovi.

Ohne vo Spiši. V smolenickej doline ná troch miestach bol veľký lesný oheň, ktorý značnú škodu spôsobil tamojším majiteľom. — V Mühlenbachu dna 18. augusta večer tri stodoly zhorely. — V Kolbachu pri Podhradí dna 22. augusta hrom uderil do jedného domu, ktorý následkom toho s troma bočnými budoviskami aj zhorel;

jedna sviňa s prasatom tiež zahynula v ohni. — V Levoči dna 30. augusta večer jedon major a päť stodôl padlo ohňu v obeť. Oheň bol podložený. — V Durande dna 30. augusta v noci vypuknul oheň, ale na šťastie ho hneď udusili, len jednu stodolu znivočil.

Svätokrádež. V Hajdudorogu (stol. Hajdu) vyrabovali tieto dni v noci grécko-katolícky chrám. Zlodejov ladili na druhý deň žandári v Hajdubö-zörménye, práve keď chceli zpeňažiť pokradené veci. Pokradené veci im odobrali a tak chrám nenie oškodený.

Vlci. Z Dényi oznamujú, že Petrova Laschová v obci Vajda (stol. Hunyad) šla v noci strážiť svoju kukuricu. Na druhý deň ráno našiel z nej hájnik hlavu a trup, ramená a nohy mala zjedené. Nebodaj napadli ju vlci a roztrhali.

Utopilo sa 50 ľudí. O veľkom nešťastní došiel chýr z Lodzu (ruské Poľsko). Ako totiž z tadiaľ oznamujú, chcelo prejsť cez rieku Kamij na jednom člne asi 100 osôb. Kormidelník nechcel dovoliť, aby viac než päťdesiat Indí vysadlo do člna, no títo nepočúvali naňho a vysadlo si do člna vzdor upozorneniu osemdesiat osôb. Keď došli na prostried rieky, čln sa prevrhnuí a utonul vo vlnách rieky. Len tridsať ľudí vedeli zachrániť, ostatných päťdesiat sa utopilo.

Ukradnuté cenné papiere. Varšavská polícia oznámila budapeštianskej policii, že vo Varšave ukradnul 33-ročný tulák zlopovestnej minulosti Lev Grünert súkromníčke Kataríne Kohoskovej cenných papierov v hodnote 34.000 rubľov. Zlodej odovzdal cenné papiere 38-ročnému agentovi Jozefovi Simmelmanovi, ktorý ich zanesol do Berlína a tam sa pokúsil niektoré speňažiť. Kto dovedie policiu na stopu zlodeja, dostane tritisíc rubľov odmeny.

Zo sedliaka millionár. Spišská obec Podolín má nateraz zvláštnu sensáciu zapríčinenú americkým millionárom Karolom Miliauerom, ktorý sa navrátil tieto dni do svojho rodného mesta. Ako chudobný sedliak vyvandroval Millauer roku 1894. do Ameriky, kde sa vyučil blanárstvom. Časom dostal sa do dielne amerického fabrikanta Manfreda Kaisera, ktorý objavil v Millauerovi výtečnú pracovnú silu. Vyskúmajúc jeho statočnosť, vzal ho fabrikant za svojho spoločníka a neskoršie dai mu za ženu svoju sesternicu. Pred piatimi rokmi Kaiser zomrel a svoj majetok nechal na ženu Millauerovu, lebo nemal žiadnych pokrevných. Millauer, ktorému medzi časom žena zomrela, speňažil svoj majetok a navrátil sa nazpät do Spiša, kde sa osadí.

Čierna ruka. Tajná talianska spoločnosť «Mano Negra» (Čierna ruka) drží americké obyvateľstvo v stáľom rozčulení a nepokojí. Dvaja obyvatelia v Northbergeve dostali vyzvanie, aby zaplatili do pokladnice Čieroej ruky po päťsto dolárov, lebo ináč vraj musia zomreť. V Brooklyne zas oslovili jedného majiteľa na obuv, aby zaplatil 2500 dolárov, lebo ak nie, vynodia mu dom dynamitom do povetria. V Neworchellene našli jedného Taliana zavraždeného, lebo nechcel složiť obnos, požadovaný od Čiernej ruky. Srdce nešťastníkovi vyňali a

rezali na dva kúsky. Policia darmo sa snaží vypátrať zločincov, nemôže im nijako prísť na stopu, ačkoľvek poverili s vystopovaním páchatelov tých najšikovnejších tajných policajtov.

Púť. Slovenskí katolícki veriaci jozefovskej farnosti v Pešťbudíne usporiadajú dňa 11. septembra (v nedeľu) púť na milostivé miesto Maria Remete. Pútnikov povedie velebný pán Edvard Sándorfi, redaktor, ktorý v chráme milostnom bude slúžiť svätú omšu a kázaf bude po slovensky. — Vyzývajú sa teda slovenský veriaci o valnú účasť. — V páde nepriaznivého počasia odloží sa pobožnosť na budúcu nedeľu.

Dobytčí mor a ľudská obeta. V Tamašovci vo Spiši sa medzi rožným statkom tak velice rozšíril sneh, t. j. nákazlivá choroba na slezinu, že všetek rožný statok museli vybiť. Tamojší gazda Ján Gurka pritom ešte aj život svoj ztratil. Ako jedon kus svojeho statku zabil, poranil si ruku. On si toho ale nevšimal a o dva dni na otrávenie krve zomrel.

Narukovanie a urlaubovanie vojakov. Spoločný minister vojenských záležitostí vydal o narukovaní rekrútov a o urlaubovaní vyslúžených vojakov nariadenie, dľa ktorého rekrúti všetkých sborov a vojenských ústavov narukujú 10. októbra. Jednoročných dobrovoľníkov a rekrútov námorníctva zavolajú na 3. októbra. Náhradných rezervistov zavolajú na osemtýždňovú službu. Vyslúžených vojakov prepustia po troch, po piatich týždňoch po narukovaní rekrútov, dľa toho, ku ktorému regimentu patria.

Prefikaná zlodejka. Hlavnomestská polícia zatkla včera večer pre krádež práčku Máriu Béresovú. Práčka krádež všemožne tajila. Keď ju viedli do väzenia, zrazu začala sa dusiť. Jedon policajt, ktorý pospiechal ženskej na pomoc, zbadal, že práčke ostalo volačo trčať v hrdle. A skutočne našli jej v ústach dve záložné cedule a jednu zlatú obrúčku, ktorú chcela prehltnúť.

Hájníci a pytláci. Na poľovnom revíre v Klime (šopronská stolica) nadabil hájnik Štefan Sauer na pytlákov, ktorí zazruč hájnika dali sa na útek. Počas úteku ale obrátili sa viac krát a strelili po hájnikovi. Sauer tiež strelil po nich a Jána Schula, obyvateľa z Klimpy tak trafil, že tento následkom utrpenej rany ešte v ten deň zomrel.

Vykazání Finni. Hlavný gubernátor Finska poslal vrchnostam gubernie Wyborg jedon obežník, vydaný zo 16. augusta, v ktorom je menoslov tých Finnov, ktorých administratívnou cestou onedlho vykážu z Fínska. Medzi

tymito je aj univerzitný professor barón Axel Wredle Rable a Herman Gummerus professor filosofie. Očakávalo sa, že ruský cár z príležitosti narodenia ruského dediča trónu týchto vykázaných ľudí omilostí, ale vyhnanci omilostenie udajne neprijali, lebo oni žiadajú pravdu. Ruský cár sa však vo svojom milostnom úkaze o týchto vyhnancoch nezmienil.

Ponižená prosba.

Velice smutný deň mali obyvatelia Starej Vsi dňa 5. júla. Asi o 12-tej hodine v poludní vybuchnul u jedného žida oheň a za krátky čas asi za poldruhej hodiny 49 domov s bočnými budoviskami padlo ohňu v obeť, asice tá čiastka ku Mafašovcam. Oheň sa velice rýchle šíril. Na nešťastie prešiel oheň aj na druhú stranu cesty, následkom čoho nebolo možno k domom doísť a tak nič nebolo možno ochrániť pred ohňom. Premnohým nič nezostalo, iba tá zem, na ktorej dom stál a to, čo na sebe mali. Veľká bieda panuje teraz tam. Mnohí nemajú čo do úst položiť, nemajú s čím svoje plačúce, chleba pýtajúce deti utíšiť, nemajú sa s čím odievať, nemajú kde svoje utrápené, prestrašené kosti k odpočinku položiť. Mnohí sú celkom na almužnú milosrdných ľudí odkázani. Kto nemá kamenné srdce, nech sa smiluje nad tými ubohými svojimi spolubratmi a spolusestrami v Kristu. Nech nečaká kým zaklopú uňho, ale nech im prispeje čím skorej k pomoci. Kto má viac nech viac udeľuje, kto menej, menej, ale každý podľa možnosti svojej. Však čo tým ubohým nešťastlivým dáme, to je v očiach božích tak, ako keď by sme to samému Pánu Bohu dali. On aj toho najostatnejšieho haliera, ktorého s úprimnej kresťanskej lásky k bližnému dáme, nenechá bez hojnej odplaty. Milodary pre tých nešťastlivých sa majú poslať na Katolícky farský úrad v Starej-Vsi (Szepes-Ófalu) Spiš.

Ešte ráz vám všetkým milí bratia a sestry v Kristu privolávam, smilujte sa nad ubohými vyhorelcami staroveškými!

Jeden úprimný priateľ nešťastlivých.

Vyzvanie k predplateniu.

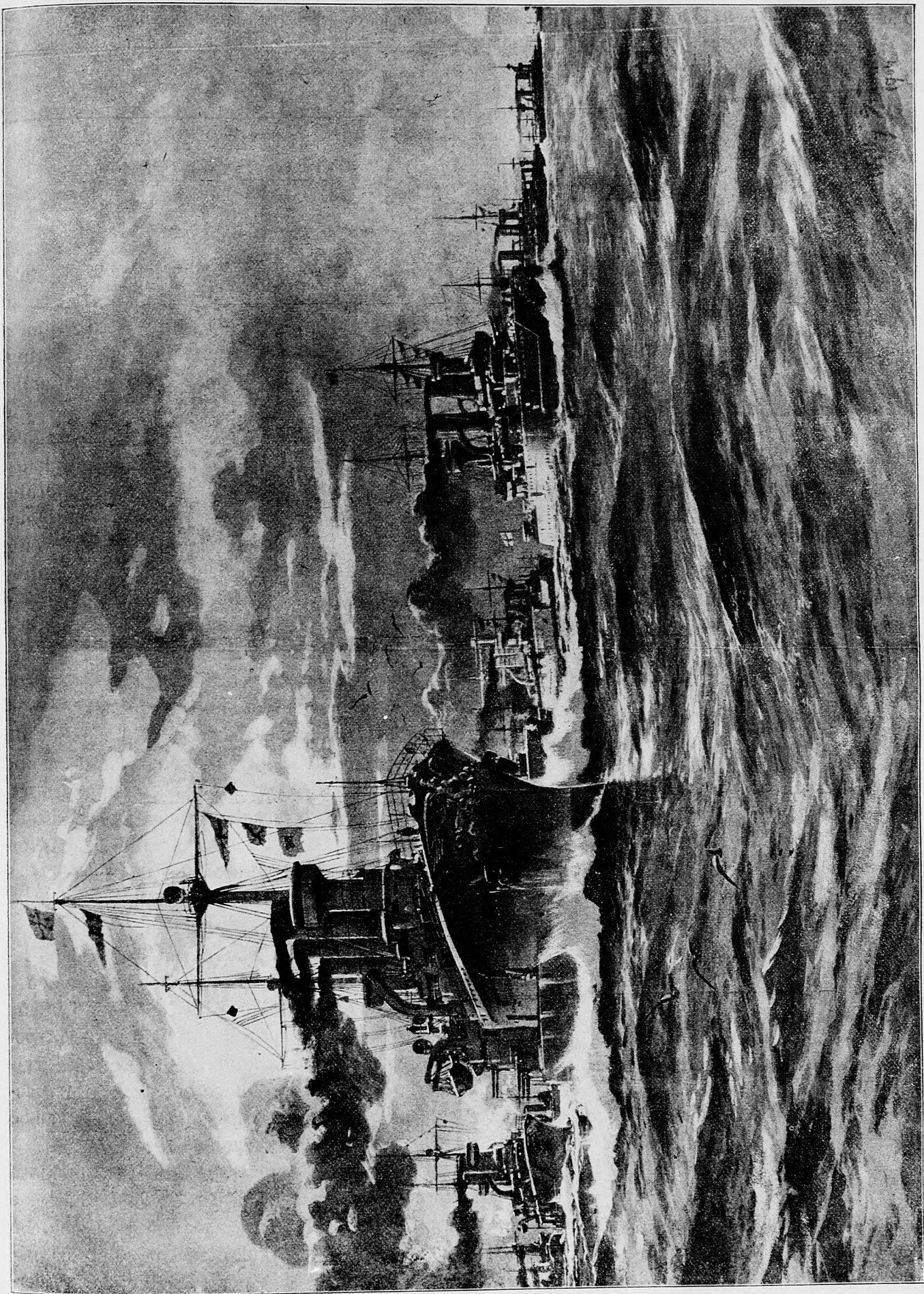
Predplatná cena našich novín je:

na celý rok	... ..	4 koruny
na pol roka	... ..	2 koruny
na štvrt' roka	... ..	1 koruna.

«Kreštan» kiadóhivatala

Budapest, IV., Ferencz József-rakpart 27.

Kto na svoj majetok záložnú požičku mieni si vypožičať, tak nech sa s dôverou obráti ku **Géza-utca 2. (svoj dom).** Tento ústav dáva tak malú ako aj veľkú požičku, preto aby bolo spomoženo stredno- a malo-hospodárom. Pre toto požičky už od 300 korún dáva. Kto veľké úroky prinútený je od jeho dlhu platiť, tomu náš ústav s lacnou požičkou ľahko môže pomôcť na jeho tarchách. Predošlých veriteľov tento ústav z touto požičkou vyplatí, a za lacné peniaze odpravi všetky tie prekážky, ktoré sú s dávaním tejto požičky spojené. — Požičky sa do poly ceny majetku môžu zplácať na 15, 22, 25, 33¹/₂, 34 alebo 50 rokov. — Keď dlžník poriadne platí, ústav náš požičku nemôže vypovedať, ale dlžník svoje dlhy bárstedy, lebo v celkosti alebo v čiastkach bez všetkých po- bočných výdavkov môže si splatiť. — Ústav tento dáva záložné požičky na 5% a na 4¹/₂%-ové požičky bez všetkého zťahnutia v hotových peniazoch vyplatí. — Komu je požička zapotreby, ten nech sa s dôverou obráti na tento ústav, odkiaľ každému na jednoduchý list vďačne dajú vysvetlenie.

Vytiahnutie nemeckých válečných lodí.

V deň narodenia Panny Marie.

Ako prečistá Ialia vyšla z rúk Stvoriteľa nebies i zeme. Ona bola pre človečenstvo hriechne tým darom nebeským, s ktorým ozdobil a potešil nás všetkých Pán Boh. Zpomedi všetkých ľudských duší ona jediná je Bohom vyvolená a posvätená k tomu, aby — povýšená vysoko nad nás všetkých — našou ochranou, našou Prostrednicou, počiatkom a základom nášho vykúpenia sa stala.

A preto po poklone a láske, ktorú sme Bohu podľní, žiadna pobožnosť je nám nie tak prospešná, ako pobožnosť k Panne Marii.

Tak smýšľali po všetky časy všetci svätí, najosvietenejší a najpobožnejší učitelia cirkve, tak smýšľala, kovala a učila cirkev katolícka.

Ctime teda Mariu s vrúcnou pobožnosťou a láskou, ctime ju ako Matku Boha nášeho — jako Matku našu. Nedbajme nič na posmechy bohaprázdných rozumkárov, ktorí priam skrze to zneuctujú kresťanstvo, že nectia Pannu Martu; lebo kto môže milovať Krista a Matku jeho znevažovať?

Po všetky časy bola ona najznamenitejším spôsobom ctená a oslavovaná! Od kedy ju archanjel milostí plnou pomenoval, zavznieva jej sláva prez všetky stáročia. A na všetkých častiach zeme každý deň a hodinu je od tisíc a tisíc pobožných duší ctená, len my by sme nechceli do tohto vznešeného chóru vstúpiť? Cirkve, obce, krajiny staly pod jej ochranu; alebo kde je katolícka dedina, cirkev, v ktorej by sa neskel obraz jej? Spojme sa s týmito hlasmi: ctime P. Mariu, najmä skrze nasledovanie jej cností, ktoré sú pre nás, jako praví sv. Ján Damascenský, otvorenou poučujúcou knihou; radujme sa z prednosti a slávy jej, povzbudzujme iných k jej cteniu, utiekajme sa k nej v našich potrebách, ponevác ju cirkev už podľa jej mena jako hviezdu morskú pozdravuje, ktorá všetkým, čo na nebezpečnom sveta mori plávajú, svieti, aby skrze hriechy ztroskotanie lode neutrpeľi, alebo, až by sa im niečo takého prihodilo, aby skrze pokánie k brehu dorazili. Z tejto príčiny privoláva každému z nás sv. Bernard: «Neodvracaj očí tvojich od blesku hviezdy tejto, nechceš-li byť vlnami zachvátený!» Keď sa strhnú búrky pokušení, keď zavadiš na skalú súženia, pozri na túto hviezdu; vzývaj Mariu. Desíš-li sa nad velikosťou hriechov tvojich; hanbiš-li sa pre nečistotu svedomia, hrozíš-li sa strašného súdu, tak že sa počínaš rmútiť a zúfať, myšli na Mariu. V nebezpečenstvách, úzkostach, neistých okolnosťach vzývaj Mariu. Nech neustupuje z úst ani srdca tvojho; a aby si jej orodovanie získal, neopomínaj jej život nasledovať. Jestli ju nasleduješ, neblúdiš; jestli ju vzývaš, nezúfaš; jestli ňa ona drží, nepadneš; jestli ňa ona ochraňuje, nemáš sa čoho obávať; jestli ňa ona sprevádza, vtedy dôjdeš iste blahoslavenstva, a tak sám na sebe zkusíš, že sa oni právom menuje Mariou, t. j. hviezdou morskou.

Vstúpme dnes v duchu svojom do príbytku sv. Joachima a Anny a vzdávajme láskyplnú úctu novonaro-

denému dieťatku. Zvelebujme Boha za nesmierne milosrdenstvo Jeho, že nás týmto dieťatkom obdaril a spolu s ním celé človečenstvo obveseliť ráčil.

HOSPODÁRSTVO.

Sneť a hrdza.

Medzi dozierajúcom žite najdeme aj také klasy, ktoré odbijajú od zdravých s tým, že sú barnavo-strakatej barvy; lepšie sa rozširujú, a neklonia sa k zemi ako té, a voňajú ako haring. Keď takýto klas rozmrvíme, v zrne miesto múky najdeme čierny prach čo znak choroby. Tento prach pohubil zrno. Takéto zrno je skoro okruhlé, a od neho je klas širší ako zdravý; a ľahkosť prášku robí to, že nechýli sa k zemi. Chorobu žita zapríčinia dve malulinké huby, a v nich nachodiaca sa látka dáva prachu tú tuhú vôňu, ktorú pri mlátení z ďaleka zbadáme. Drobné huby této, ktoré len čez zväčšujúce sklo zpozorujeme obyčajne len žito napadnú, a preto sneť len zriedka najdeme na raži. Škodlivá choroba táto počína sa s napadnutím sľaťa. Spomenutý prášok je tak rečeno semenom hnby, a pri mlátení nalepí sa na zdravé zrno, čas sľaťa ale príjde do zeme a počne sa klíčiť. Takto povstanú tak zvané šporidy, ktoré vtisnú sa do slabej rastlinky a nakazia ju. Za krátky čas ústrojnosť huby dostane sa do klasu, a tam sa živí. A ponevác má hojnosť v pokrme, chytro raste, tak že za krátky čas naplní celý klas s čiernym prachom.

Toto je prirodzený rast snetu.

Tak podobne je škodný práškový alebo letavý sneť, ktorý najčastejšie napadne jačmeň a ovos, pšenicu len zriedka. Klasy takéhoto jačmeňa alebo ovsa stratia prirodzenú podobu a sú pokryté s čiernym práškom. Tento z prvoti kryje tenká koška, neskôr ale ztratí sa, a prach slobodno vidieť. Keď práštek vietor odnese, alebo dažď zmyje, zostane prázdny klas.

Škodlivé huby snetu v nesmiernej rýchlosti sa šíria po celom choťari, a preto ledví najdeme zbožie, ktoré nebolo by napadnuté od nich. Ba najdeme ich aj na kukurici, kde celá guľa naraste na boku stebľa, ktorá preplnená je s čier-

nym prachom. Tento neskôr celý šmul obráti na vnivoč a zpotvorí ho.

Ponevác už vieme ako sa šíria huby snetu, musíme znať aj spôsob, ako by sme zachránili zbožie naše od škody.

Brániť môžeme sa s pacovaním. K tomuto potrebujeme pol kila svetlého liadku, ktorý roztopíme v hektolitre vody. Do kaďe alebo suda v ktorom je táto tekutina, nasypeme tolko zrna, že nádobu naplní, a tam necháme ho za 12—16 hodín, za ktorý čas viac rázi ho pomiešame, potom však zlejeme z neho, zrno v čistej vode umyjeme a dáme usušiť.

Zkusenosť to naučila gazdov, že zrno skrze pacovanie stratí volačo z kľúčacej sily, t. j. daktoré zrna nesídu. Tomuto odpomôžeme s hustejším siatim; alebo s tým, keď zrno po pacovaní — zaraz ako sliali sme z neho liadkovú vodu — s vápenou vodou zalejeme, v ktorom páde k metrickému centu zrna potrebujeme 110 litrov vody a 6 kilov vápna. Zrno len asi za päť minút necháme v tejto vode, po čom dobre usušíme ho.

K pacovaniu môžeme potrebovať tak zvanú bordó-sku liehovinu, ktorú nasledovne shotovíme: 2—4 kilá svetlého liadku zpusťme v 100 litrov vode; a v tom istom čase práve tolko vápna nehaseného (osobytnej nádobe.) Stopeniny potom spolu zmiešame a necháme v nich zrno čajsi za 24—36 hodín stáť. Skrze toto nestratí ani za mak z kľúčacej sily, preto tento spôsob pacovania odporúčam hospodárom. Zrno potom vystreme, usušíme a do vypraných vriec vsypeme.

Mnohí hospodári ponosujú sa, že aj pacovali semä, a predsa mali snetu vyše práva.

Tak je! Ale netreba sa čudovať na tom, lebo veď drobulinké špóny húby prílepi sa na slamu; vyvozia ich s trusom na pole, a tak sa množia. Kľúčiacu silu ani vtedy nestratia, keď dostanú sa do bachora lichvi, a vindú odtiaľ s lajnom. Chorobu šíria aj z klasov vypršané a snetom napadnuté zrnká.

Dávajme aj na to pozor, aby slama z takej role, na ktorej bolo veľa snetu neprišla do hnoja. Tak podobne znivočme snetom napadnuté kukuričné šmúle; pacovanie však nezameškajme nikdy, lebo predsa len zachránime s ním väčšiu čiastku úrody.

***

Hrdza nachodí sa na všetkých druhoch zbožia a napadne aj zelené čiastky jeho. Špóny, ktoré šíria chorobu, nachodia sa najmä na lístkoch v podobe červeného — ako hrdza — prášku. Tého červené flaky zbadá aj nezkúsený človek, a v niektorom zboží tolko je ich, že chodiac po sieti, zafarbia obuv aj šaty naše.

Hrdza už za mladý napadne siafa. Listy síce za čas zadržia zelenú farbu, ale zrazu počnú žlknúť a konečne uschnú.

Spomenutý prach zapríčinia letnie špóry húb, tieto nasledujú zimné špóry, ktoré nie sú prach, ale kvorkovitej podoby. Tvorja menšie-väčšie flaky a sú čierne. Aj této husto napadnú rastlinu, lebo pred alebo po letných špórach.

Hrdza s tým že nivočí listy rastlinz, pokazi klas, ten lebo zakrpatie, alebo ani len nevykukne. Hrdzu tiež huby zaspôsobia, ako aj snet.

Letnie červené špóry veľmi sa množia, a vetor rosnese ich po chotáre, po čom napadnú zdravé zbožie. Skrze zimnie, nemoc táto udrží sa v zemi. Jak náhle zima pomine sa, této špóry na tej istej rastline, na ktorej zimovaly kľúčia sa a rodia tak zvané špority. Tého najmenší vetrik rozseje po zemoch. Letnie špóry vystúpia na celej rastline, kdežto zimnie obyčajne na steble a kde tu na lístkoch sa živoria, kde čierne štráfy tvoria. Táto hrdza napadne všetky druhy zbožia a pustoší ich, ako som to už opísal. Ďalší život húb udržia zimné špóry, ktoré len koncom zimi počnú množiť sa.

Teraz to je otázka, čo máme robiť aby sme prekazili šírenie hrdze?

Ponajprv hľadme beolive na to, aby sme vykorenili té špóry, ktoré zostanú na slame a na strnisku, čo docielime so spálením a s časným oraním strniska. Tiež musíme vykynožiť pri zemi nachodiace sa bodliače a draplavých listov burynu, lebo špóry aj na tých sa množia, odkiaľ potom vietor roznese ich po chotári,

Pri obrane prídu do povahy aj bočné okoličnosti. Dosvedčené je, že hrdza, skôr vystúpi blizo vody, lesikov a na hĺbke nachodiacich sa honoch, ako inde. Nuž ale ani toto není sväté písmo, lebo najde sa ona hoc kde. Len to je isté, že hrdza s roka na rok väčšiu a väčšiu škodu robí, čo učiní milliony peňazí. Práve táto okolnosť pohla aj ministerium k tomu, aby vec študovali a postarali sa o obranné prostriedky.

Žiaľ, že do včúľku ide to s malým prospechom. Vie sa, že na hrdzu vplyv má jakosť pôdy, trus, čas siafa, počasie, ale že by vedeli dôkladne zakročiť proti šíreniu hrdzi, v tomto ani veda není nám na pomoci. Hlavnia vec, aby sme dostali také zrno, ktoré nechytí hrdzu. Tu hospodári sami musia próby robiť s tým, že budú iné a iné zrno siať, snáď len trafia na pravé. Z.

DOPISY.

Sharon, Pa (Amerika).

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Dôstojný Pán Redaktor!

Úctive prosím, ráčte nasledovné riadky uverejniť v našom obľúbenom «Krešťane».

Ako starý dopisovateľ zo starého kraja vám prítomným časom i z nového kraja pár slov do vorejnosti podávam.

V Spojených Štátoch amerických zväčša práca slabo ide, takmer už od jedného roku, ač úfnosť je, že sa ona blízkym časom polepší.

Ako čítam v časopisoch, že v starej vlasti veľiké suchoty panovaly, zvlášte v mojom rodisku, v okolí pod nebotyčnými Tatrami, že slabé úrody sa ukazujú. Tuná v Spojených Štátoch amerických agrikultúra toho roku práve má krásne výhľady na požehnanie, všetkého sa v hojnosti ukazuje.

V národnom živote my Slováci pokračujeme tu ináč ako v starej vlasti, tak podobne i v cirkevnom ohľade napredujeme. Na pr. I. Kakolicka slovenská Jednota má už 24.000 údov zorganizovaných; Národný Slovenský Spolok má 17.000 údov zorganizovaných, a ešte viac organizácií jesto, ktoré ich týmto časom neudávam, tiež s pekným počtom členstva.

Dňa 5. augusta toho roku sa stal nasledovný zázrak, ktorý zasluhuje verejnosti zvlášte v kresťanských časopisoch celého sveta totižto, ako vám to tu z jedných novín podávam k objasneniu:

«Morristown, N. J. — Včera (tak píšu tie noviny) vzniesla sa prudká búrka ponad toto mesto. Blískalo sa, hromy divo bily. Každý, kto mohol, sedel doma, ani sa nehúť von, lebo bolo také počasie, že nebolo hodno vyhnať psa na ulicu. Teodor Armstrong, ktorý býva na Mt. Kemble ave počas najprudšej búrky počul, že hrom uderil niekde blízko pri jeho dome. Pošiel pozreť ku oblokom na ulicu, aby sa presvedčil, že kde ten hrom uderil. Na ulici videl ležiaceho človeka dolu znakom, ktorého košeľa bola na chrbte od spodku na hor vyhrnutá a ktorého vesta na chrbáte bola rozdrapená. Človek ten sa ani nehybal a Armstrong si myslel, že človeka toho pravdepodobne hrom zabil. Vyšiel na ulicu ku človekovi, ale ten nachodil sa v bezvedomí. Armstrong doraz telefonoval do nemocnice pre ambulancu a súčasne aj pre doktora Griswolda. Keď prišiel doktor i ambulancu, človek neznámy ešte ležal pred domom Armstronga. Doktor ohliadol nešťastníka a vyslovil sa, že do človeka toho uderil hrom, ale že nie je zabitý, len je v bezvedomí. Začal ho preberať, ale to sa mu nepodarilo a preto ho dal odviezť do nemocnice. Tam nešťastného človeka vyzliekli a položili ho dolu znakom na posteľ a doktor Griswold dal sa do práce, aby nešťastníka prebral. Zrazu doktor zbadal, že zrovna na stred hrbita začína sa objavovať jakási figúra. Čím ďalej, tým sa stával obraz jasnejší, až konečne bolo vidieť v stred hrbita podobu kríža a na ňom umučeneného Spasiteľa. Konečne obraz stal sa tak jasným, že tie klince, ktoré mal Spasiteľ vbité do rúk a nôh, dostaly farvu železitú a z rán začala vytekať krv. Na hlave Spasiteľa nachodila sa trňová koruna a oči jeho byly pri-vreté. Doktor sám zadivil sa a oznámil sestram v nemocnici, že čo sa stalo. Tieto prišli k posteli a keď videly skutočný obraz Spasiteľa na chrbte nešťastníka, vrhly sa na kolena a začaly sa modliť. Konečne po dlhom namáhaní podarilo sa nešťastníka natolko priviesť k povedomiu, že sa mohol posadiť na posteľ. Keď mu pozdejšie pomocou dvoch zrkadiel a sviečky ukázali, čo má na chrbte, zbledol a klesol na posteľ. Doktor ho musel zase prebrať a keď ho prebral, spýtal sa ho, že či bol niekedy tetovaný. Od odpovedal, že nikdy. Meno svoje nechcel zradiť, ale keď mu prisľúbili, že meno jeho nezradia, ani rodičom jeho nebudú písať, čo sa s ním stalo, riekol, že sa menuje Abbot Parker z Momouth Square. Charleston. Mass., že tam žijú jeho chudobní rodičia, v biede a on odišiel do sveta za prácou, aby im mohol spomôcť. On je natierač a prácu ešte dosiaľ nenašiel. Predtým bol katolíkom, potom stal sa episkopalom. Jeho matka je katolíčka, jeho otec kongrenacionalista. Sám pred krátkym časom vzdal sa viery, že nebude veriť nič, ale keď sa takýto zázrak s ním stal, zase navráti sa ku kostolu. Pri tomto zvláštno je to, že čím viacej nabýval povedomia, obraz záinal blednúť a miznúť.»

Nevercom je to pokyn, aby poznali svätú vieru, t. j. umučeneného Spasiteľa sveta. — Keď mi čas dopustí, vám z času na čas podám všeličo z tohoto ďalekého sveta.

Iskrenný pozdrav všetkým ct. čitateľom «Krešťana».

S najväčšou úctou *Jozef Pletenik Vysokohorský.*

***

Borovo (prešp. st.)

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Veľavážený Pán Redaktor!

Jestli za dobré uznáte, ráčte prosím tieto moje riadky v Krešťane uverejniť.

Som myslel, že z našej malej, asi 60 domov a domkov pozostávajúcej osádky najde sa niekto, a v našom «Krešťane» uverejniť, jakej duševnej radosti sme boli tieto dni minulé účastní. Keď teda nenašiel sa iný, tak s radostou uverejňujem to ja.

Najprv pripomeniem, že naša obec nemá fary, ale

patrí ako filiálka ku fare v Dlhej, zato však máme veľmi pekný kostol, ktorý stojí na vysokej rovine, a vypína sa jako jedon hrad (zámok) na celom — od Trnavy až po Malé Karpaty — rozsiahom vidieku. Tento náš chrám Boží — jako to od nášého pána farára vieme — dal okolo roku 1650. naším predkom vystaviť blahej pamäti gróf Ferdinand Pálffy, tehďajší biskup čanádsky. A po neváč časom sa všetko mení a potrebuje opravu, aj náš kostol toho až veľmi potreboval, lebo bol jak z vonku, tak aj z vnútra ošarpaný. Velkú starosť to pôsobilo nášému duchovnému otcovi, aby sa náš kostol ku väčšej cti a chvále Božej do poriadku priviedol. A tak po mnohých namáhaniach vlaňajšieho roku sa celá oprava s veľkými peňažitými obetami previedla. My občania sme na 3000 korún venovali na opravu nášého kostola, čo nám veľké obecné prirážky spôsobilo; ale s Božou pomocou prekonali sme všetku robotu. — Ešte nám chybovali dva bočné oltáre, ale dobrotivý Pán Boh zvestoval dobrodinco v našej obci, ktorí za svoje peniaze dali ich zhotoviť a to sú nášého kostola dvaja kostolníci, a síce František Hajiček dal postaviť oltár ku cti Panny Marie lurdskej a František Belica ku cti svätého Jozefa druhý bočný oltár, jejich manželky ale krásne hodvabné oltárne plachty zhotovily. — Nech všemohúci a dobrotivý Pán Boh je týmto dobrodincom hojná odplata za jejich prinesené veľké obete.

A tak sme sa dozili tej duševnej radosti, že dňa 22. augusta okresný pán dekan Mórič Škrivánek prišiel posvätiť tieto dva nové oltáre.

Ešte to pripomeniem, že keď si tento rok s Božou pomocou ostatnú rátu na opravu kostola vyplatíme, tak už nám bude na budúce roky uľaveno na našich obecných dávkoch, pod ktorými sme minulé roky dost stonali, keď sme si na novú školu — aby nám náboženskou zostala — obetovali 4000 korún a teraz zase na opravu kostola 3000 korún. Ale kde duch náboženský panuje, tam sa všetko dá previesť; však myslím, to sú tie najlepšie poklady pre naše časné a večné dobro, ktoré ani mol ani hrdza nezkaží.

Ludák.

***

Tišina (trenč. stol.)

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Mnohovážený Pán Redaktor!

Úctive prosím, ráčte nasledovné riadky uverejniť v našom obľúbenom «Kreštane».

Terajšie mnohé a strašné požiare majú a musia sa považovať jako dopustenia a tresty Božie. Len príčiny sú zaiste zvláštne a rozličné. Nevyzpytateľné sú síce cesty riadenia Božského, ale pohýňajú nás k uvažovaniu a rozjímaniu, prečo ktorú obec tak hrozné nešťastie zachvátilo. Ja pri mojom a pri mojej farnosti nešťastí prichádzam k nasledujúcemu úsudku:

Pri nastúpení môjho farského úradu našiel som obec v rukách úžerníckych zahrúženú; preto som si zaumienil, že ju dľa možnosti z týchto rúk vyslobodím a na kofko len možno, majetnú učiním, nazdávajúc sa, že sa medzi ľuďom slobodným a hmotne dobre postaveným dá lepšie

účinkovať. Podarilo sa mi to natoľko, že farnosť moja exekútora nezná, Čo som nestačil vlastnými silami, do-cielil som zaručovaním u privátnych veriteľoch a zvlášte v žilinskej pomocnici. Potom som povzbudzoval mladíkov, by sa za malú plácu nezdierali vo fabéikách peštianskych ale aby sa poberali do Ameriky, vyhľadajúc im miesto, kde ustavične pracovať môžu. Zaopatruoval som im cestovné útraty. Pomaly sa ich vybralo asi na 70 chlapov. Mnohí sa zveľadili, tak že dlhý zväčša posplácali, založené role povymieňali a kde len sa čo dalo prikúpil, sa hnali za tým. Mnohí sa stali lakomými a pyšnými posmeškármi.

Ženské zase, poneváč im mužovia už pod rukou, už verejne peniaze a podarúcky: šaty, stužky ameriánske posielali a donášali, staly sa nádhernými, parádnicami; do kostola viac na ukážku jako z pobožnosti sa dostavovali, z chudobnejších posmešky vystrájaly. Teraz ich zväčša zrovnalo, bo zvlášte mnoho šiat pohorelo u nás počas požiaru.

Prečo som ale ja najhoršie obstál? Zaiste preto, že som mnoho prezieral, ľahostajne sa na mnohé díval — a snáď aj, aby som príklad trpezlivosti dal. Veru jej ja hodne potrebujem; bo z kostola ma vyhnalo, keď všetko náradie zhorelo. Proboval som v sakristii odbavoviť; to na novo požiar zkazil. Proboval som vonku pri kríži po vojensky slúžiť, tu ma ustavičný silný vietor prekazil. Mal som dľa rozkazu biskupského izbu školskú zariadiť. Tam sa nahrnulo najmizernejších vdov a sirôt bývať, či som ich mal vyhnať?

Izbu farskú som nemohol zariadiť, bo mi všetky nebo čudne zariadilo. Od apríla som sa s ľuďom v chráme modlieval za užitočný dážď, ale ani kvapky nepadlo. Teraz, keď strebha mi zhorela, prišiel príval, leják, tak že všetky povaly poprerážal v čase nočnom a nás domácich z kúta do kúta prehánal. Ráno sme sotva niektorú dosku dostali a len kúsok fary prikryli. Teraz deň za dňom jako na truc prší. Ani kostol, ani fara sa nepokrýva; jestli takéto časy potrvajú, srúti sa aj kostol aj fara. Osvietený pán biskup doliehal hneď, aby sa aspoň dočasný dach spravil, ale úrad staviteľský odoprel, lebo že sa bude hneď stále pokrývať. A ono do teraz nič. Staviteľia sem sa ponúkajúci s hrúzou sa na to díjajú a hovoria «to je veru škandál».

Okrem toho zhorela mi zásoba uhlia a všetko drevo, tak že teraz paliva nemám krome pár obhorených odpadkov. Studňu mi celkom zasypalo; keď chcem pohár vody, musí slúžka ďaleko pod vršky chodiť. Áno, aj celú záhradu mladých štepov mi spálil besný požiar, smrečky, ktoré záhradu obrubovali a bývanie zdravým povetrim naplňovali, zoškrvčaly; teraz len zápach zapálenísk musím užívať.

V takomto hľa položení sa ja nachádzam. Ale s milostou Božou si trúfam prestať aj túto katastrofu; o seba sa nestrachujem, len o ľud.

Len ku vám, bratia v Krista, sa s tou otázkou obraciam, či by celé biskupstvo nitrianske neboľo vstave napomôcť kňaza, keď by tak nebol ničím zaopatrený; či by

ste ho nechali hladom a núdzou zahynúť? Lásku kážeme, ale kde sú skutky? Preto mladší bratia pamätajte na podobné polohy. Vy ale súveki, alebo starší «nolite obdurare corda vestra». Nezatvárajte srdcia, nezatvárajte vačky!

Doteraz láskave poslali: Dôst. pán Jozef Kompánek 5 korún; dôst. pán Demeter Gyuresánszky 20 korún; prevel. pán Jozef Badík 10 korún; prevel. pán Juraj Gramantik 10 korún; p. Pavel Hřečka 5 korún; p. Ján Svitek 4 koruny; p. Štefan Buesko 12 kor. 40 hall

Srdečné podakovanie a vrúcné Pán Boh zaplat!

A. Bednár, farár.

***

Hliník.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Vel'actený Pán Redaktor!

Ráče byť tak láskavý týchto pár riadkov v našom obľúbenom «Kreštane» uverejniť.

Na veľkolepú slávnosť pripravujú sa horliví a obetiví obyvatelia mestečka Hliník (tekovská stolica). Od dávna už žila v nich tá žiadosť, že k úcte a sláve Božej a ku odôvodneniu svojho kresťanského citu jednu nádhernú a k požiadavkám zdejšieho času primeranú Kalváriu si vystavia. Dielo, ktoré podujali, bolo chvalitebné, ale s mnohými ťažkosťami spojené. Ono vyžadovalo nielen neunavnú prácu, vytrvalosť, ale čo je hlavné, značné obete hmotné. Ale obyvatelia šlachetného smýšľania nezľakli sa týchto tiar. S mimoriadnou vďačnosťou prispeli ku prevedeniu toho diela a neustali vo svojej práci až dotiaľ, kým cieľ svoj neobsiahli. Kalvária hotová stojí. Každá jedna kaplička je umelecké dielo. Ktokoľvek ju len vidí, s prekvapením a uznanlivosťou sa vyšlovuje o nej.

Slávnostné vysvätenie tejto Kalvárie bude sa vydržiavať dňa 8-ho septembra. Posvätenie kapličiek a krížov bude konať jeden páter z rádu františkánskeho.

S úctou

Hliničan.

Veľké nešťastie zastihlo v Malom-Borovom (lipt. stol.) 8 rodín (46 duší), ktorých domy a hospodárske stavby so všetkým 23. júla zhoreli. V zamknutých domoch, ľudia k tomu po poli rozídení, nedalo sa ratovať nič. Otcovia týchto rodín sú sklári a riečičári. Prosím láskavých čitateľov o nejakú podporu pre tieto úbohé rodiny. Milodary v «Kreštane» budú uverejňované.

Veľké-Borove o. p. Hutti, (lipt. st.) 1904. 29. júla.

Štefan Hattyár, administrátor.

Odkazy redakcie.

Do pozornosti všetkým: Kto chcete predplatiť alebo adresu svoju premeniť, alebo kto reklamujete, vždy len takto musíte sa u nás hlásiť: *Kreštan kiadóhivatala, Bpest, IV., Ferencz-József-rakpart 27. szám.*

Hliničan. Ste nám svoj dopis pozde poslali. My zatvárame číslo — čo sa týče dopisov už v útorok. Dopisy teda, ktoré nám až v stredu dojdú, vždy musíme odložiť do nasledujúceho týždňa.

Ch. M. Pernek. Ačkoľvek ste nás veľmi prosili, predsa neuverejnili sme vášho dopisu teraz. Ani miesta nebolo, aj sme ho nedržali za tak vážny, že by sa týkal všetkých čitateľov našich.

Spisy redakcii zaslané.

Upozornenie: Keď chcete si zadovážiť tuto vypísané knižky, vždy dávajte pozor na to, že ktorú knižku u koho objednať máte. To máte tu pri každej uvedenej knižke vždy pekne vypísané. Teda neposielajte peniaze na vydavateľstvo «Kreštana», lež vždy tomu, kto patričnú knižku predáva.

Ztratené peniaze. Rozprávka. Napísal August Horislav Škultéty. Cena 10 halierov. Dostať u Jozefa Gašparik v Turč. Sv. Martine.

Mapu bojišťa rusko-japonského dostať v knižkupectve Klimeš a Pivko v Lipt. Sv. Mikuláši. Cena s poštou 70 halierov. — Tamtiež dostať veľmi podrobnú mapu v nemeckom vydaní za 2 koruny 20 halierov s poštou,

U redakcii: «Posol Svätého Antona», Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28 dostať tieto knižočky:

1. «*K čomu vedie opilstvo?*» Poslovenčil Andrej Hladký. Cena 12 halierov.

2. «*Chlieb Svätého Antona.*» Zfotografoval Zaosek. Cena 12 halierov.

3. «*Trnavský bál*», veselá rozprávka, a «*Dva Listy*». Napísal Zaosek. Cena 12 halierov.

4. «*Historia Drotára*». Nakreslil Zaosek. Cena 12 hal.

5. «*Slovo ku kresťanským robotníkom*». Napísal Edvard Sándorfi. Cena 16 halierov.

«**Posol božsk. Srdca Ježišovho**» — časopis obrazmi okrasený k rozmnoženiu úcty božsk. Srdca. Vychádza u pátrov-jezuitov v Trnave, Prešporská stol. mesačne raz. Predplatná cena na celý rok aj s prílohou 1 K. 60 halierov.

Posol Svätého Antona. Mesačný časopis, vychodiaci na 16 stranách s utešeným obsahom a krásnymi obrazmi. Redigujú: Edvard Sándorfi, katechet a Andrej Červjenka učiteľ. Predplatné na celý rok 2 koruny. Číslo na ukážku dostanete zdarma, keď na karte to žiadate budete. Adressujte takto: «*Posol Svätého Antona*» Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28.

Sv. Izidor čo príklad sedliakov, dľa Jána Petra Toussaint, podáva dr. Jozef N. Janda, farár Černianský a professor. K dostaniu v tlačiarne u Juliusa Zhorella vo Veľkých Topolčanoch.

Dedinský hasič tiež od Zaoska s dvoma peknými obrazmi. Ešte sa nachádza do 500 výtiskov u redakcii «*Posla Sv. Antona*». Tieto sa rozposielajú teraz za zníženú cenu 12 halierov. To je tá najsmiešnejšia knižka Zaoskova. Dostať ju na adresu: «*Posol Sv. Antona*» Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28.

Nábožne výlevy. Práve teraz vyšlo XI. vydanie. Kniha táto je pre každého katolíckeho kresťana s katolíckym spevníkom k potrebeniu v kostole i doma. Veľ-

kosť 1288 strán. Spísal Andrej Radlinský. Nákladom Spolku Sv. Adalberta (Vojtecha) v Trnave. Cena neviaz. vyt. 4 kor. 20 hal., viaz. vyt. v koži s mramorezom 5 kor. 60 hal., v koži so zlatorezom 6 korún a chagr. so zlatorezom a spinkov 7 korún, kosteným krížikom a v skvôstnej väzbe 11 korún.

Jako sa spovedá rozumná mládež? Duševné zrkadlo. Vydáva Redakcia «Posla božsk. Srdca Ježišovho». Cena 10 hal. Pre knižku takto píšete: Redakcia «Posol božsk. Srdca Ježišovho» Trnava, (Nagyszombat).

Mravná čítanka pre náš ľud. Vydáva: Spolok sv. Adalberta (Vojtecha) v Trnave. Sošit XIII. Hospodárska nauka. Napísal A. Bažik. Sošit I. Druhé vydanie. Cena 60 halierov.

«**Lacík**» rozprávka. Napísal August Horislav Skultéty. Tlačou a nákladom J. Gašparika, kníhkupca a hníhtlačiara v Turčianskom Sv. Martine, u ktorého sa predáva po 10 halierov. Táto rozprávka je veľmi poučná pre rodičov, aké zlé následky má keď si svoje dietky zle vychovávajú. Knižočku túto vrele odporúčame našim čitateľom.

Dejiny milostného miesta Blahoslavenej Panny Márie veľko-topolčanskej. Spísal Jozef Haverla, obetujúci kňaz. S odobrením ostrihomskej hlavnocirkevnej vrchnosti Z maďarského preložil Jozef Buchta, nitra-bojnanský kaplán. K dostaniu je v kníhtlačiarňi Juliusa Zhorellu vo Veľkých Topolčanoch.

Knihvedenie pre gazdovsko potravné a úverné spolky. Cena výtisku viazaného, franko 1 kor. 60 halierov. K dostaniu u pôvodcu Štefana Janovčík, farára v Likavke o. p. Rózsahegy. — Táto knižka je praktične zostavená a osožná pre tých, ktorí potravné spolky spravujú. Potravným spolkom ju vrele odporúčame.

Májové kvety, čili nábožné rozjímanie o blahoslavenej Panne Marii. Spracoval Fr. Sasinek. Vydal Fr. Richard Oswald. Cena 80 hal. Dostať: Fr. Richard Oswald, správca fary, Tepla (Lenge) o. p. Bělábánya.

Obzor. Časopis pre hospodárstvo, remeslo a domáci život. Ročník XVI. číslo 6. Vychádza koncom každého mesiaca. Predplatná cena na celý rok 2 kor. Zodpovedný redaktor a vydavateľ Juraj Babka v Lipt. Sielnici (Liptó-Szielnicz).

Veselá knižnica. Vydáva Augustin Paulovič. Humoristické prednášky. Sošit XXIV. v Trnave. Tlačou a nákladom A. Horovitz. 1904.

Život sv. Alfonza Rodrigueza S. J. Vydáva «Posol božského Srdca» v Trnave (Nagyszombat). Cena 30 halierov.

Včelár, nauka o včelárení pre ľud a ľudové hospodárske i opakovacie školy. Sostavil Ernest Lovecký, učiteľ a včelár. Vydal spolok sv. Vojtecha v Trnave (čo podielovú knihu na spolkový rok 1902—3). Cena výt. 60 hal. Knižočka formátu malej 8-o na 138 strankách s obrázkami obsahuje nauku včelárenia, podanú slohom ľudovým, s láskou k veci, priehľadne a praktický. Za touto knižočkou bude nasledovať ešte druhá o včelárení; ačkoľvek i táto sama o sebe už je uzavreným celkom.

Druhý sväzok bude obsahovať zovrubnejší výklad o takzvanom moderno-sedliackom včelárení. V našej dobe, kde západné národy všemožné nauky hospodárske veľmi horlive pestujú, my Slováci ale sme v nich hodne zaostali, odporúčame čo najvрейšie túto dobrú knižočku priateľom ľudu do pozornosti.

Život blah. Krescencie, člena tretieho radu sv. Františka. Velice milý a podivuhodný život na 50 stránach s 10 peknými obrázkami. Vydáva redakcia «Posla b. Srdca J.» v Trnave (Nagyszombat, Pozsonym.) Cena: 12 krajciarov (24 halierov) krem pošty. Odporúčame ju všetkým, menovite údom III. radu sv. Františka.

Ceny potravných článkov.

Úradne značené priemerné ceny za 50 kilogramov. Pšenica: tiská K 10·60—11·05, peštianska K 10·55—10·95, belehradská K. 10·55—10·90, banátska (77 kilogramová) K. 10·50—10·95. — Raž: K. 7·85—8·10. — Jačmeň na krm K. 7·25—7·60 — Ovos: prvotriedny 7·45—7·55, druhotriedny 7·35—7·45. — Kukurica: K. 7·60—7·75. — Repica: K. 11·50—12·00. — Prosó: K. 5·30—5·40

Múka.

č.	0	1	2	3	4	5	6
K.	17·80	17·40	17·00	16·60	16·20	15·80	15·20
				č. 7	7½	8	
				K. 14·80	13·40	8·20	

Otruby: K. 6·40, hrubé K. 6·60.

Datelinové semä: lucerna K. 75·00 do 85·00 za 50 kilogr.

Zemiaky: ružové K. 9·00—10·00, žlté K. 8·10—9·40 za 100 kilo.

Strova: Veľký biely bôb: K. 10·75—11·00, tmavý K. 9·00—8·50, drobný K. 10·50—12·00, tarkavý K. ——. **Hrach:** K. 19·—13·00. — **Šošovica** veľká čistá K. 14·00—15·00. — **Konopné semä:** K. 9·00—10·00. — **Lanové semä:** prima K. 09·00—09·50. — **Rasca:** K. 28·00—29·00. — **Mak:** sivý K. 24·50—25·00, modrý K. 26·00—27·00. — **Ladník:** K. 7·00 do 7·50. Všetko 50 kilogr.

Koloniálny tovar: Cukor rafinovaný K. 79·00—79·50, kockový K. 81·00—81·50, kandis biely K. 82·00, žltý K. 78·50 za 100 kilogr. s pobravnou daňou.

Petrolej: americký (*) vo veľkom prima K. 44·50 ruský (***) K. 42·00 za 50 klgr.

Lekvár: srbský (1904) K. 11·45—11·50, slavonský (1904) K. 00·00—00·00 za 50 kilogr.

Slivy: bosenské (100 kusové) K. 12·50 do 12·70 srbské (80—85 kus.) K. 12·00—12·50.

Spiritus: Rafinovaný tovar vo veľkom K. 152·00 do 153·00. Denaturalisovaný, k priemyselnými účelom jeden barill 43·00—44·00.

Sviňská masť: budapeštianska K. 65·00 do 61·50.

Slanina: vidiecka K. ———— mestská 3 kusová K. 53·50—54·00 za 50 klgr.

Lacné české perie.

5 kilo nové tmavé driapané 9 kor. 60 hal., lepšie 12 kor. Biele mäkké, jak páper 18 kor. — 24 kor. Biele ako snah mäkké ak páper, driapané 30 kor. — 36 kor. Rozposielanie s dobierkou franco; zamene- nie a nazpät prijatie je pod tou výnimkou dovolené jestli sa na poštové útraty vynahradia. **Benedikt Sachsel, Lobes 135** (pošta Pilsen Čechy.)

Opravená elektrická vačková lampa.

Po pritlačení jedným prstom vy- dáva jasné elektrické lúče. Úplne nebezpečná! Sila svetla je 2½ voltov. Sila svetla je úplne neodvislá od vetra a od počasia, snahu alebo dažďa. Cena jednej úplne opatrenej vačkovej elektrickej lampy je 3 koruny, so zväčšujúcou čočkou 4 kor. Náhradná batteria 1 kor.

POZOR: Ne-kupujte bez- cenné napodobneniny, my dobre stojíme, zakiaľ by náhradná batteria musela byť potrebná, za tri mesiace svetlo vydávajúce. Jediné hotové zariadenie. Roz- posielala sa na dobierku cestou F. Schwartz, elektrický-ruko- delný dom. Viedeň. IX/4. Sechs- schimmelgasse 23/G. prizemie.

Na 60-dňovú príležitosť

zašlem každému nové, Mayer- sústavy An- ker-Nickel- Roskopf-Pa- tent-Remon- toir hodinky, s peknou retiaz- kou a schránkou za 2 zl. 50 kr. poštovou dobier- kou. Tri kusy 6 zl. 75 kr. šest' kusov 12 zl. — Najpríhodnejšie hodinky do práce pre jedného kaž- dého. S roj- ročnou pi- somnou zá- rukou. V prípade nezodpovedania, peniaze sa naz- pät vrátia. Objednať možno len v hlavnom sklade spoje- nej dielne na hodinky Roskopf

Leopold Mayer,

cis. a kráľ. spoľahlivý a statočný
zaopatrovateľ

Viedeň, XIV., Maria- hilferstrasse 187/P.

Chráňme sa od padelateľov.

Každá rodina

mala by vo vlastnom záujme len

Kathreiner

Kneipp sladovú kávu

akžto dodavok ku den-
nej káve potrebovať.

04.1/d

Treba žiadať

vo vlastnom záujme

Pôvodnú Kathreiner

Kneipp sladovú kávu

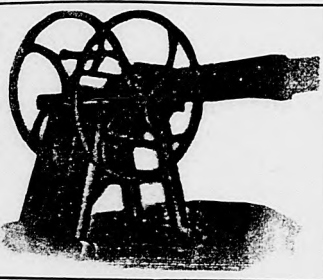
len v bálíkoch ochranným znakom farára Kneipp a menom Kathreiner opatre- ných, chraňme sa nadevšetko jakékol'- vek bezcenné napodobnenia odobierať.

04.11/d

Páni hospodári!

Netreba vám via- cej hospodárske stroje z cudziny alebo od firiem nám nepriateľských drahsie kupovať, lebo moje výrobky dosiahly znač- nej dokonalosti.

Odporúčam svoje najnovšie: **Mláčacky s oce- lovými guľicovými ložiskami**, ktoré idú o polovicu

lahšie, než ktorékoľvek iné. **Zentúre** dla naj- novších modellov. **Zlep- šené rajtáre**. **Výborné sečkovice** americkán- skeho a anglického sy- stému. **Triery**. **Strú- hadlá** na burgyňu. **Sro- tovníky** na zrno. **Stro- je na siatie**. **Pluhy**, **brány**. **Stroje na re- zanie kapusty**. **Mač-**

kadlá na syr, borievky a na hlynu. **Zeľzné man- gle** na prádlo, **decimálne váhy** a **stroje na lá- manie stromovej kôry**.

Cenníky zašlem na žiadosť zdarma a franko.

MICHAL TRESKON, fabrikant hospodár- kych strojov

v Bytči (Nagy-Bittse).